

Підхід автора до окремих питань має не тільки теоретичний, а й чисто практичний, прикладний характер. Адже Савченко працював на Борзнянському заводі «Квадр», виробничому об'єднанні «Чернігівський радіоприладний завод». У травні 1992 року очолив економічну службу області.

Спочатку в газеті «Деснянська правда» були опубліковані основні положення першої частини книги «Економіка держави і регіону. Міфи і реальність», які викликали великий резонанс як у професіоналів-управлінців, так і в масового читача.

В інших розділах автор змальовує ситуацію та намічає шляхи виходу з кризи по окремих напрямках економіки Чернігівщини. Книга знайде свого читача серед науковців, управлінців, бізнесменів, просвітян.

Валентина Зелінська

БАЧЕННЯ РЕГІОНУ

Відносини держави і її регіонів, взаємодія, ступінь самостійності територій, їх права і обов'язки — всі ці питання є невід'ємною і досить складною частиною життєдіяльності країн в усі часи. Особливо гостро ці проблеми постали перед державами колишнього Радянського Союзу в останні роки. Причин цьому немало. Найголовніші з них:

- невідпрацьованість законів, концепцій економічного і соціального розвитку в новостворених державах;
- невміння центральних органів ефективно керувати територіями;
- впевненість керівництва регіонів, що на місці все можна вирішити оперативніше і раціональніше;
- різний ступінь розвитку регіонів, специфіка їх географічного та геополітичного положення, демографічні, екологічні особливості;
- **неврахування потреб регіонів** в часи планування адміністративно-командного стилю керівництва з центру і, як наслідок, накопичення проблем;
- масове невдоволення регіонів попередніми рішеннями, їх різка критика політики центру (своєрідний випуск пари з чайника) і тому подібне.

Тому регіональна політика всіх новостворених держав, в тому числі і нашої країни, потребує ґрунтовного осмислення, відпрацювання пріоритетів, розробки наукової концепції та її впровадження в життя.

В Україні це питання стоїть дуже гостро, воно стосується всіх регіонів. Але якщо такі області, як Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Київська і ряд інших, мають потужний промисловий і науковий потенціал, перебувають у центрі уваги держави, то зовсім інша ситуація на Поліссі, зокрема, у **нашій Чернігівській області**.

На жаль, комплексних наукових розробок, праць з економіки та соціального розвитку нашого регіону до останнього часу у нас фактично не було. За останні 20 років (а то і більше) не вийшло жодної праці цього напрямку.

Нещодавно видані дві книги В. Савченка «Проблеми економіки Чернігівщини» (1994 рік) та «Чернігівська область. Соціально-економічний стан. Шляхи розвитку» (1995 рік) стали першим комплексним дослідженням напрямку розвитку території, органічно доповнюють одна одну.

Книги написані на живому матеріалі останніх років, носять актуальний характер, відтворюють перехідний стан до економіки ринкового типу.

Автор добре знає економіку області, проблеми, на основі аналізу вказує шляхи їх розв'язання. Звичайно, багато в чому з ним можна погоджуватись чи не погоджуватись, але високий професіоналізм, логіка доказів, великий за обсягом і вдало підібраний фактичний матеріал, чіткість суджень і висновків викликають повагу. Добре і те, що В. Савченко не намагається «списати» всі невдачі на попередників або тих, хто недавно прийшов до керівництва областю, змінивши команду представників президента, не вдається до дріб'язкової помстливості чи спроби «обілити» свою роботу. Ось як про це говориться в книзі: «Роздуми ці, напевне, суб'єктивні, автор ні в якому разі не претендує на абсолютну правильність своїх висновків і пропозицій. Але хотілось би сказати одне. Мені довелось бути в гущі подій, бачити питання з середини. Будучи першими і, мабуть, останніми управлінцями апарату представника Президента в області, ми працювали в умовах двовладдя з Радою відповідного рівня, точніше кажучи, в умовах повного безвладдя. Дуже правильно, що цій ситуації покладений край, Рада і її виконавчий орган працюють пліч-о-пліч... «Я щиро зичу успіху новій владі в регіоні, адже від її роботи залежить рівень життя всіх людей, нас з вами».

Я знав В. Савченка у період, коли він очолював економічну службу області, давно співпрацюю з ним в Академії економічних наук, маємо спільні статті і наукові розробки. І скрізь, де б ми не були, чи то в Кабінеті Міністрів, чи в Міністерстві економіки, на науково-практичних конференціях, він піднімає болючі питання Чернігівського регіону, добувається поліпшення ситуації.

Цій же справі, за задумом автора, мають служити і написані книги.

Перша розвідка написана більш емоційно і в основному досліджує рішення державних органів останніх років, їх вплив на промислове та сільськогосподарське виробництво (на думку автора, негативний), проблеми прокордоння області, шляхи виходу з кризи. Ситуацію змальовано так:

«Нас кинули в хаос, в руїни попередньої економіки, нічого не створюючи взамін її. Це було названо ринком. Теоретики від економіки, які, крім інституцьких кафедр, нічого не бачили, ні дня не працювали на виробництві, в місті чи селі, в органах управління на рівні району чи області після кожної чергової поїздки до Сполучених Штатів Америки, змагаючись між собою, малюють нам все нові і нові моделі ринку. А економіка держави хиріє все більше, життя людей стає все нестерпнішим. Я не проти ринку. Я за реальний практичний підхід до цього питання».

Вихід із ситуації В. Савченко бачить у наданні пріоритету виробничій сфері, структурній перебудові економіки, ефективному використанні геополітичного положення Чернігівщини.

Книга «Чернігівська область. Соціально-економічний стан. Шляхи розвитку» тою чи іншою мірою детально охоплює фактично всі найважливіші аспекти життя регіону: демографічну ситуацію, соціальну сферу, природні багатства та їх використання, стан промислового та сільськогосподарського виробництва, будівельного комплексу. Особливий напрямок книги — створення рекреаційного комплексу, збереження і відтворення історико-архітектурної спадщини. Окремі розділи присвячені екології та наслідкам Чорнобильської катастрофи.

Читач знайде у книзі роботи ринкових структур, їх впливу на економіку області, цілий ряд інших важливих питань життєдіяльності регіону.

Кожен напрямок супроводжується детальним розглядом, даються аргументовані пропозиції щодо змін становища на краще. Головним напрямком автором вбачається комплексний підхід до розвитку регіону,

використання його слабозадіяних сприятливих факторів, таких як геополітичний, історичний, екологічний, рекреаційний, туристичний, транспортний, монопольний і ряд інших.

До недоліків праць В. Савченка слід віднести відсутність відображення концепції і розвитку науки на Поліссі, в тому числі і економічної. Треба було б питання фінансової політики викласти в окремому розділі.

Чимало сторінок (особливо, як я вже говорив, у першій праці) написані занадто емоційно, мовою більш художньою, ніж науковою.

Але в цілому книги, без сумніву, заслуговують на увагу. Вони несуть як теоретичний, так і пізнавальний та прикладний характер і можуть прислужитися науковцям, управлінцям, просвітянам, а також усім тим, кому необхідно чи просто цікаво мати інформацію про стан регіону, його особливості, шляхи вирішення проблем.

У кінці другої книги автор говорить: «Книга написана по гарячих слідах, але автор залишає за собою право повернутись до цих питань і пізніше, коли все відгорить, відстоїться і прийде пора холодного зваженого аналізу».

Побажаємо ж В. Савченку успіхів у його прагненні працювати на користь нашого регіону, у написанні нових книг.

Євген Сич

НА ПОЛИЦЮ КРАЄЗНАВЦЯ

Останнім часом до краєзнавчого відділу ОУНБ ім. В. Г. Короленка надійшло ряд різноманітних літературних джерел з історії Чернігівщини, літературознавчих розвідок, творів художньої літератури.

Серед них особливу увагу привертає тритомник «Українське слово», який вийшов 1994 року в Київському видавництві «Рось». Це — хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття. Адресується вона найширшому загалу читачів, передовсім учням, гімназістам, ліцеїстам, студентам, учителям.

Укладаючи першу в країні хрестоматію української літератури ХХ ст., упорядники поставили за мету сприяти руйнуванню існуючих стереотипів у літературній освіті і не творити нових. Для реалізації цього наміру вони відмовилися від стандартних бібліографічних довідок про письменників і замість них подають різножанрові матеріали — енциклопедичні довідки, есе, некрологи, автобіографії, літературознавчі статті, які часом висловлюють різні погляди на окремі твори чи й усю спадщину того чи іншого письменника.

До даного тритомника увійшли твори і статті про творчість письменників, життя і діяльність яких пов'язані з Чернігівщиною. Це — Михайло Коцюбинський, Микола Вороний, Грицько Чупринка, Павло Тичина, Олександр Довженко, Юрій Мушкетик, Євген Гуцало, Володимир Дрозд.

Нещодавно до бібліотеки надійшла повість-шоу «Музей живого письменника, або Моя довга дорога в ринок», видана в Києві видавництвом «Український письменник». Автор її — відомий український прозаїк, лауреат премій ім. Т. Г. Шевченка та ім. Головка, уродженець с. Петрушина Чернігівського району Володимир Дрозд, який певний час працював в редакціях олишівської районної газети «Голос колгоспника», обласної молодіжної газети «Комсомолец Чернігівщини» та республіканських газет «Літературна Україна» і «Молодь України».